

DOKTORAVHANDLINGER

KANDIDAT: GEIR V. BERG

Tittel: Å fremme den eldre sykehuspasientens helse i lys av folkehelse – og et holistisk-eksistensielt sykepleieperspektiv

Arbeidssted: Høgskolen i Gjøvik, seksjon for sykepleie og senter for omsorgsforskning og Sykehuset Innlandet HF divisjon Lillehammer

Disputas: 18. desember 2007 i Göteborg, Sverige

E-post: geir.berg@dhig.no

I de neste ti årene vil antallet eldre stige, noe som også vil føre til flere eldre sykehuspasienter. Det er store variasjoner i helsestatus og sykелighet hos eldre. Avhandlingens hensikt var å beskrive helse og det å fremme helse sett fra sykepleiere og eldre sykehuspasienters ståsted. Avhandlingen har en kvalitativ tilnærming og består av fire delstudier.

Eldre sykehuspasienter vektlegger at deres helse fremmes gjennom å bli sett som mennesker, få informasjon og kunnskap, å bli motivert og ha håp. Forståelsen av å fremme helse er ulik og delvis uklar både hos sykepleiere og den eldre sykehuspasienten. Diskusjon og dialog klargjør hva den enkelte

legger i å fremme helse. Kunnskap er makt, og er dermed en viktig faktor i utviklingen av sykepleie og helsefremmende arbeid. Empowerment kan være en relevant strategi fordi både sykepleiere og den eldre pasienten ønsker innflytelse og kontroll over sin situasjon. Refleksjon i fokusgruppeintervjuer kan øke den faglige bevisstheten hos sykepleierne, bidra til å ta i bruk forskningsresultater og til å fremme den eldre sykehuspasientens helse.

Avhandlingen foreslår en definisjon av helsefremmende sykepleie. Definisjonen støttes av fem nødvendige forutsetninger. Til sammen kan definisjonen og forutsetningene vise en retning og en tilnærming for en helsefremmende sykepleie. Hvordan helse og helsefremming forstås, er avhengig av vitenskapelig og faglig bakgrunn, pasientens situasjon, og den enkelte persons opplevelse. I følge de eldre sykehuspasientene i denne studien fremmes deres helse gjennom at de sees som en person, ved å få god og riktig informasjon/kunnskap om sin aktuelle situasjon og når de motiveres av sykepleierne eller andre helsearbeidere. Både sykepleieres og eldre sykehuspasienters forståelse av å fremme helse var delvis vag og uklar, men dialoger og diskusjoner fremmer forståelsen.

KANDIDAT: MARIT HELENE HEM, Seksjon for helsefag, Institutt for sykepleievitenskap og helsefag (ISH), Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo

Tittel: Mature care? An empirical study of interaction between psychotic patients and psychiatric nurses

Disputas: 4. april 2008

Arbeidssted: Seksjon for helsefag, Institutt for sykepleievitenskap og helsefag (ISH), Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo

E-post: m.h.hem@medisin.uio.no

Akuttpsykiatri har blitt kritisert for mangelfull omsorg. Samtidig ser det ut til at omsorgsfilosofien i feltet er uklar. Hensikten med avhandlingen er – gjennom studier av psykotiske pasienter og psykiatriske sykepleieres erfaringer fra samhandling – å undersøke hvordan forståelse av omsorg får betydning for omsorgsutøvelse. Avhandlingen sikter mot å være et kritisk bidrag til diskusjoner om omsorg og sykepleie i akuttpsykiatri.

Data ble samlet inn ved hjelp av deltagende observasjon i hverdagslivet på lukket akuttavdeling, det vil si systematiske og langvarige studier

av samhandling mellom pasienter og sykepleiere; og kvalitative intervjuer av pasienter og sykepleiere. Datamaterialet diskuteres opp mot tradisjonell forståelse av sykepleie: idealet om sykepleie som uegennyttig omsorg til det beste for syke og lidende. Gjennom delstudier utforskes prinsipper for god sykepleie, for eksempel tillit og profesjonalitet.

Sykepleiens tradisjonelle omsorgsidealer passer dårlig inn i hverdagen i akuttpsykiatri. Tenkning om sykepleiearbeidet er idealistisk og idylliserende. Idealet om sykepleie som nestekjærlighet, uten hensyntagen til sykepleieres egne interesser og behov, står i kontrast til virkeligheten. Den faglige selvforståelsen tilslører at omsorg også er makt og kontroll. Dermed oppstår et misforhold mellom idealer og realiteter. For å skape et bedre samsvar med hverdagspraksis bør yrkesidealer i psykiatrisk sykepleie diskuteres kritisk.

Omsorg bør være kjernen i sykepleie, men omsorgsforståelsen bør nyanseres. Moden omsorg tilbyr en alternativ forståelse av omsorgsarbeid som gir mulighet for å inkludere hensynet til både pasienters og sykepleieres interesser, samt forståelsen av at omsorg er og bør være legitim makt og kontrollutøvelse.

KANDIDAT: ANNE KARI HERSVIK AARSTAD

Tittel: Psychosocial factors and health-related quality of life in former head and neck cancer patients.

Disputas: 23. oktober 2008

Arbeidssted: Høgskolen i Bergen, Institutt for sykepleie og Helse Bergen, klinikk for hode/hals

E-mail: anne.aarstad@hib.no

Tidligere studier har vist at mye eller lite kreftsykdom ved diagnose har forholdsvis liten sammenheng med rapportert livskvalitet etter fullført behandling for de pasientene som blir helbredet.

Målet med avhandlingen var å få kunnskap om hvorvidt ulik bruk av mestringsstrategier, personlighet og grad av opplevd sosial støtte har sammenheng med rapportert livskvalitet hos pasienter som har hatt kreft i munnhule, svelg eller strupe. Det ble anvendt standardiserte spørreskjema. Alle vestnorske pasienter diagnostisert mellom 1992 og 1997 (N=96; 90 prosent svarte) og alle medlemmer av «Norsk forening for laryngectomerte (strupefjernede)» (NFL) per 1. juli 1999 (N=105; minimum 50 prosent svarprosent) deltok i

undersøkelsen. For de vestnorske pasientene skulle det være gått minst ett år siden det var tegn til alvorlig sykdom; og disse pasientene ble inkludert ved personlig strukturert intervju i løpet av år 1999, mens 55 av 58 aktuelle pasienter også besvarte spørsmål om livskvalitet fire år senere.

Studien viste at pasienter oppga forholdsvis god livskvalitet. Pasienter med lav skår på nevrotisme hadde en tendens til å rapportere bedre livskvalitet enn dem med høyere skår. Videre fant vi at bruk av unngåelsesmestring var assosiert med lavere livskvalitet på en kompleks måte avhengig av type behandling pasientene hadde mottatt. Rapportert bruk av alkohol som mestring (drinking to cope) var assosiert med nedsatt oppgitt livskvalitet. Pasienter som rapporterte lavt stemningsleie rapporterte også lavere livskvalitet. Aktive medlemmer av NFL rapporterte høyere livskvalitet enn dem som ikke var aktive medlemmer.

Psykososiale forhold har betydning for opplevd livskvalitet hos pasienter som har hatt kreft i munnhule, svelg eller strupe.